

Syczewski, Tadeusz

"Wprowadzenie do liturgii", Bogusław Nadolski, Kraków 2004 : [recenzja]

Studia Teologiczne 22, 504-506

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kościelnych. Imponująco wprost przedstawiają się opracowania i literatura pomocnicza. Na końcu umieścił także aneksy do pracy.

W książce tej nie można także pominąć bardzo dobrej przedmowy autorstwa Ks. dr hab. Jana Orzeszyna, który w sposób konkretny ukazuje istotną treść tej rozprawy.

Książka ta z pewnością będzie bardzo użyteczna nie tylko profesorom liturgiki, studentom teologii i innych specjalizacji, siostronom zakonnym, ale wiele z niej mogą skorzystać wszyscy katolicy świeccy, którzy pragną pogłębić swoje życie duchowe i wiedzę na temat sakramentu pokuty i pojednania. Dzieło to może być bardzo pomocne kapłanom w pracy z młodzieżą, w wprowadzeniu rekolekcji i misji parafialnych oraz katechetom.

Ks. Tadeusz Syczewski

Bogusław Nadolski, *Wprowadzenie do liturgii*, Kraków 2004, s. 370.

Drugi Sobór Watykański w Konstytucji o Liturgii mówi, że słusznie „*uważa się liturgię za wykonywanie kapłańskiego urzędu Jezusa Chrystusa; w niej przez znaki widzialne wyraża się i w sposób właściwy poszczególnym znakom urzeczywistnia uświęcenie człowieka, a mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swymi członkami, wykonuje całkowity kult publiczny*” /KL 7/. Dzieło uświęcenia człowieka i uwielbienia Pana Boga dokonuje się nieustannie w liturgii pod osłoną znaków. Liturgia jest zatem świętowaniem zbawienia. W niej Jezus Chrystus nadal pełni rolę jedyne go pośrednika między Ojcem niebieskim a ludźmi, njeustannie sprawując swoje dzieło. Liturgia sprawowana w obecnym etapie dziejów – jak podkreśla II Sobór Watykański – „*daje przedsmak uczestnictwa w liturgii niebiańskiej odprawianej w mieście świętym Jeruzalem, do którego pielgrzymujemy, gdzie Chrystus siedzi po prawicy Ojca jako sługa świętyni i prawdziwego przybytku*” /KL 8/. Czynności liturgiczne nie są w żaden sposób czynnościami prywatnymi, ale należą do całego Mistycznego Ciała, czyli Kościoła. Święta Liturgia jest zatem najbardziej konkretnym i widocznym miejscem urzeczywistniania się życia Kościoła i jego komunii z Panem Bogiem. Tutaj przeżywamy najgłębiej naszą wiarę i zjednoczenie z tym, który jest pierwszym podmiotem w liturgii – Jezusem Chrystusem. Czynne uczestnictwo w Liturgii Kościoła nieustannie ożywia nasze trwanie, odpowiedzialność za Kościół i wzmacnia nasze zjednoczenie ze Zbawicielem.

Wydawnictwo WAM Księży Jezuitów w Krakowie wydało książkę ks. prof. dr hab. Bogusława Nadolskiego *Wprowadzenie do liturgii*. Ks. prof. Bo-

gusław Nadolski jest kapłanem Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej – TChr, profesor liturgiki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i w Poznaniu, członek Societas Liturgica i Komisji Episkopatu ds. Liturgii. Autor wielu książek i artykułów z dziedziny liturgii. Najważniejsze pozycje książkowe to: *Urzeczywistnianie się Kościoła w liturgii w świetle dokumentów Vaticanum II*, Poznań 1981, *Dar czasu*, Poznań 1982, *Święto Eucharystii*, Warszawa 1987, *Liturgika*, t. 1-4, Poznań 1989-1993.

Książka *Wprowadzenie do liturgii* stawia sobie między innymi za cel pogłębienie liturgicznej świadomości wiernych, aby w ten sposób mogli lepiej kształtować swoją odpowiedzialność za Kościół i odnajdywać właściwe miejsce w Liturgii. Pozycja ta obejmuje w sposób klarowny fundamentalne zagadnienia dotyczące historii liturgii, jej znaczenia, związków liturgii z innymi formami urzeczywistniania się Kościoła, aktualnych problemów, jak również perspektyw na przyszłość. Autor książki we wstępie pisze, że „*Sama liturgia jest wydarzeniem międzypokoleniowym, a w konsekwencji wielokulturowym. W niej łączą się w jedno teologia, Kościół i kultury*”.

Książka ta obejmuje pięć rozdziałów. Najpierw przypomina etymologię słowa liturgia i ewolucję jego znaczenia, opierając się na dokumentach Kościoła oraz uwzględniając wyniki dociekań teologicznych w tej dziedzinie. W celu głębszego wyjaśnienia zagadnień sięga do liturgii judaistycznej oraz liturgii starożytności chrześcijańskiej /I/.

W dalszej kolejności autor ukazuje fundamentalne zagadnienia dotyczące teologii liturgii. Przede wszystkim podkreśla charakter trynitarny liturgii, relacje między teologią a antropologią ze wszystkimi konsekwencjami dla liturgii w zakresie podmiotowości uczestników, jej uznania i ekspresji. Uwypukla także liturgię jako miejsce personalnego doświadczenia Boga osobowego w wierze /II/.

Ważne dla współczesnej liturgii jest uwzględnianie związku pomiędzy wzajemną komunikacją ludzką i komunikacją z Bogiem. Takie rozumienie z kolei prowadzi do pytania o stosunek liturgii do innych form samourzeczywistniania się Kościoła /III/.

W rozdziale czwartym ks. prof. B. Nadolski ukazuje wewnętrzny związek pomiędzy teologią i liturgią. Rodzi się tutaj pytanie o związek liturgii z wiarą, jakiej Kościół naucza, i o jej urzeczywistnianie się w życiu wiernych. Stąd autor porusza dwa zasadnicze zagadnienia: *lex orandi – lex credendi* oraz związek liturgii z teologią /IV/.

Rozdział piąty dotyczy problemu liturgii jako głównej dyscypliny teologicznej. Zagadnienie to stara się wyjaśnić naukowo studium nad liturgią. Badanie to obejmuje jednak nie tylko samo działanie liturgiczne, ale również księgi używane przy celebracjach liturgicznych, świadectwa literackie, normy prawne i pomniki archeologii /V/.

Prezentowana pozycja jest godna uwagi. Może ona służyć jako podręcznik do prowadzenia wykładów z liturgiki w seminariach duchownych, czy w kolegiach teologicznych. Jest cenną pomocą dla studentów w pisaniu prac naukowych i dla tych wszystkich, którzy pragną pogłębić swoją wiedzę na temat liturgii. Z pewnością książka ta pomoże w głębszym zrozumieniu, czym jest Liturgia, i przyczyni się do uczynienia z niej prawdziwego źródła duchowości chrześcijanina.

Ks. Tadeusz Syczewski

Antoni J. Nowak OFM, *Homo Religiosus*, Lublin 2003, ss. 219.

Zagadnienie religijności jest w naszych czasach niezwykle aktualne, stąd też prezentowana pozycja Antoniego J. Nowaka stanowi odpowiedź na tego typu zainteresowania. Problem religijności nie jest problemem nowym, dotyka on każdego człowieka, całej historii i wszystkich systemów filozoficznych.

Autor dokonał dogłębnej analizy terminu „*homo religiosus*”, pod wieloma aspektami. Zdecydowanie dominuje aspekt psychologiczny, ale nie brakuje zagadnień etnologicznych, etnograficznych, antropologicznych, filozoficznych i teologicznych. Omawiana praca dedykowana jest „wszystkim, których Bóg wezwał z ciemności do przedziwnego światła” por. 1 P 2,9.

Pierwszy rozdział poświęcony jest tajemnicy człowieka. Znajdujemy tu odpowiedź na pytanie: jak zrozumieć człowieka, który jest dla siebie i dla innych faktem i tajemnicą? Na uwagę zasługuje stwierdzenie, że człowiek jest obrazem Miłości i miłość stanowi zasadniczy i podstawowy warunek normalnego rozwoju. W dalszej części autor podejmuje problem ewolucji, autodeterminacji i religijności człowieka.

Rozdział drugi nosi tytuł: „religijność człowieka w dyskusji”. W związku z tym autor omawia wybrane systemy filozoficzne pytając o genezę religii i religijność człowieka. Obszernie analizuje przedstawicieli filozofii XVIII i XIX wieku.

Trzeci rozdział dotyczy religijności psychiki człowieka. Odnajdujemy tu bardzo interesujący temat religijności w badaniach psychologicznych. Antoni J. Nowak przedstawił relację religia – psychika, obraz Boga w psychice, doświadczenia religijne, stosowane metody w psychologii religii. Jak zauważył autor najważniejsze kierunki badawcze psychologii religii ograniczyły swoje badania do opisu fenomenologicznego a metody eksperymentalne nie zdołały uchwycić dyspozycji religijnej człowieka.

Czwarty rozdział podejmuje zagadnienie religijności jako wymiaru głębi.